

48. Kors i hvid cement på Nakskov Annexkirkegård.

49. Kors i hvidmalede jernrør på Sct. Jørgensbjerg Kirkegård, Roskilde.

Begge fotos: J. Th.

Korset på kirkegården

Havearkitekt Johannes Tholle

Kors er et meget benyttet motiv på kirkegårdene, og dette af naturlige årsager. I et kristent land, hvor 97 % af befolkningen tilhører folkekirken, må det være selvskreven, at det kristne symbol benyttes.

Brugen af kors på selve gravene, f. ex. i gravmælerne, er dog måske mindre almindeligt nuomstunder, og der kan også være mange årsager dertil. Men kors ses ofte på og i kapeller, på lågemotiver og andre ting, der indrettes af samfundet, — det være sig af kirke eller kommune. At det ligefrem hører med til den katolske kirkes praxis, at der skal indgå et monumentalt kors (krucifix) i kirkegårdsanlægget, er også noget vi ved. Og at dette med det katolske motiv *kan* være en anstødssten, når en planlægger af kirkegårde for protestanter foreslår, at der rejses et monumentalt kors på kirkegården som et vartegn og symbol på stedets særlige karakter, er da også erfaret.

Imidlertid er der da trods dette i nyere tid rejst adskillige monumentale kors, og spørgsmålet har været behandlet før i vort tidsskrift (se f. ex. bind 14 s. 130—32 og 18 s. 57 m. fl. st.). Når vi alligevel bringer disse linjer og billeder, er det bl. a. både for at gentage tidligere opfordringer til, at der rejses monumentale kors på egnet sted i vore dages kirkegårdsanlæg, og for at vise, at noget sådant også kan gøres i moderne materialer, der foruden at have mulighed for at klare opgaven tillige udelukker allusioner til det katolske motiv, krucifixet.

Motiverne her er fra *Nakskov Annexkirkegård* (fig. 48) og fra *St. Jørgensbjerg Kirkegård* (fig. 49) i Roskilde. På førstnævnte sted rejstes ved kirkegårdens anlæggelse for få år siden det gengivne kors i hvid beton, anbragt lige for indkørselen på en chaussésten-belagt plads med græs i fugerne og gående over i en udstrakt

græsplæne. Korset er 7 meter højt, og for foden er der anbragt bænke. I St. Jørgensbjerg rejstes korset for enden af en intim urnehave med brolagte stier og omgivet af stedsegrønt. Det er 4 meter højt og gjort af hvidmalede jernrør.

Begge kors var i anskaffelse ganske billige, og det er min opfattelse, at de hver på sit sted har en mission at udføre: At fortælle, at her er en kristen kirkegård og ikke bare en begravelsesplads. — Forholdet mellem korsarmene er som i det latinske kors, og for at fremhæve korset er der i Nakskov diskret anbragt elektriske projektører, som i skumringstimerne belyser forside af det.

Billedhuggere under mulde

M. Møller-Petersen

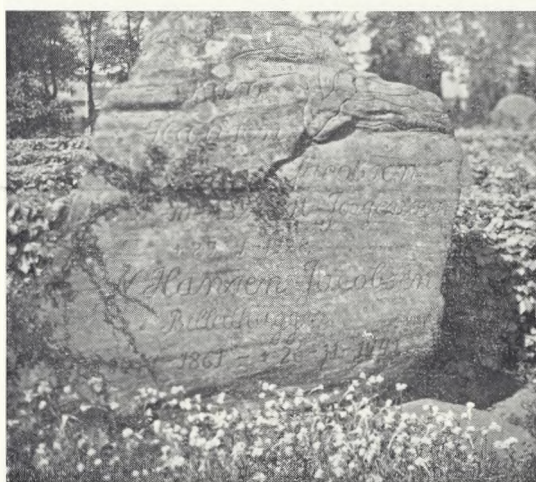
(fortsat fra pag. 45)

Herman Bissen (1798—1868) er et navn, der hører til de kendteste inden for billedhuggerkunsten. Han var nær knyttet til Thorvaldsen og efter dennes død vort lands førende billedhugger. Kendt af alt folket er hans „Den tapre Landsoldat“ i Fredericia; endvidere „Isted-Løven“; nu Tøjhusmuseets gård. Statuen i Ørstedsparken af A. S. Ørsted, Frederik VI i Frederiksberg Have, Frederik VII foran Christiansborg Slot, Oehlenschläger foran Det kgl. Teater. I Glyptoteket er han den af vore billedhuggere, der er stærkest repræsenteret; de talrige marmorarbejder er en øjnenes fryd og Panis for det sind, der søger ren og ædel kunst. — Bissens beskedne grav, der er forsynet med en sten, er på Assistens Kirkegård. „Saligne er de, som sørge, thi de skulle husvales“, står der på familiegravstenen. — Sønnen, *Vilhelm Bissen* (1836—1913) gik i faderens fodspor, og vi har daglig mange af hans arbejder for øje: *C. C. Hall* i Søndermarken, *N. W. Gade*, nu Østre Anlæg, *Christian IV*, Nyboder, *Biskop Absalon*, Højbroplads o. s. v. *V. B.* døde 1913; hans urne har været i Kolumbariet på Bispebjerg, men er ikke mere.

Med samme kraft og styrke som navnet *Bissen* lyser navnet *J. A. Jerichau* (1816—83), og f. ex. i Glyptoteket står hans

50. Gravmæle for J. F. Willumsen i Frederikssund (jevnf. teksten s. 45).

51. Hansen-Jacobsens gravmæle i Vejen (jevnf. teksten s. 56).

52. Gravmæle for J. A. Jerichau og hustru, Solbjerg Kirkegård, Frederiksberg.

Alle fotos: forf.

skønne arbejder side om side med Bissens. Af friluftsskulpturer kan nævnes det pragtfulde *H. C. Ørsted*-monument i Ørstedsparken; endvidere den store *David*-skikkelse foran Domkirken og den store Kristus-figur foran Jesuskirken i